

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Велислава Чавдарова

член на Научно жури за защита

на дисертационен труд на **Теодора Христос Роиду**

**„Взаимодействие между бърнаут синдрома, мотивацията и
удовлетвореността от работата при учители от Гърция“**

с научен ръководител доц. д-р Русанка Манчева

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Научна област 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.2. Психология /Педагогическа и възрастова
психология/

Данни за дисертанта и докторантурата

Посочените биографични факти, свързани с образование и квалификации, свидетелстват за поэтапна реализация с надграждане, разнообразяване и задълбочаване на професионалните компетенции на кандидата.

Теодора успешно верифицира педагогическия си опит като учител и многобройни обучения и специализации в полезен научен продукт с несъмнени практически достойнства.

Теодора Роиду се обучава в докторска програма в Професионално направление Психология, специалност Педагогическа и възрастова психология. Всички дейности, заложен за изпълнение в Учебния план, са отлично и своевременно изпълнени. Не се констатират пропуски или отклонения.

Данни за дисертацията и автореферата

Депозираният дисертационен труд е със съдържателен обем 166 страници и цялостен общ обем от 195 страници. Те са концептуализирани

в увод, три основни глави, структурирани в подглави, заключение, използвана литература, дискусия, изводи и приложения. В подадената документация са включени още списък публикации по темата, самооценка на кандидата за научните приноси на труда, както и набор от няколко Приложения, онагледяващи методическия инструментариум, обезпечил провеждането на емпиричното изследване.

Библиографската справка указва ползването на 275 специализирани източника на английски, както и два Интернет ресурса. Преценявам теоретичната база на разработката като достатъчно информативна, актуална и подходяща по академичен характер, съобразно целите на труда.

Видно е, че изследователските усилия на Теодора Роиду са фокусирани към феномените на стреса, мотивацията и удовлетвореността, чиято конкретика е насочена към специфичното им проявление в образователните институции в Гърция. Несъмнено явлението, наричано все по-масово „тихият убиец“, е една от най-болезнените теми на съвременното ни, особено злободневна в настоящата социална ситуация на екзистенциална и образователна криза.

Уводният текст последователно и стройно ориентира в съществените аспекти на изследователския замисъл. Актуалността на темата е смислено аргументирана посредством тезата за иманентното присъствие на стреса в ритъма на индивидуалния и професионалния живот на учителите през динамичния и все по-непредсказуем откъм събития 21-и век. Искрено споделена е и авторовата лична мотивация за разработване точно на тази проблематика, от което разбираме, че става дума за поглед на учител, тоест, за практикуващ педагогически специалист. Считаю това обстоятелство като изключително благоприятен фактор, предопределил реалистичния приносен характер на цялостния дисертационен труд.

Водещата теза на дисертационния труд е ясно формулирана и ориентирана към търсенето на връзката между мотивацията на учителите и удовлетвореността им от работата, която извършват. В контекста на това се търси възможността да се открие доколко тези променливи се свързват с умственото и физическо изтощение на учителя, с ефектите на съпричастността и общуването с учениците и ръководството като предпоставка за развитието на бърнаут синдром.

Целта и задачите са конкретизирани и точно формулирани.

Теоретичната част на изложението е концептуализирана в три проблематични кръга. В първия е представена задълбочена интерпретация на ключовата величина „професионален стрес“, като самото понятие „стрес“ е разгърнато в многообразието на специфичните си определения. Анализът на биологичните и психологичните модели на стреса е базиран на утвърдени в медицинската, икономическата и психологичната наука автори. Възможните проявления на видовете професионален стрес, както и етапите в развитието на бърнаут синдрома, преживяван от учителите в Гърция – са ясно и пълно описани. Другите две теми в по-нататъшното теоретично изложение са свързани с изясняването на мотивацията за учителски труд и удовлетвореността от работата.

Във фокуса на вниманието резонно е поставен груповият подход, въз основа на който е изградена концептуалната рамка на източниците на професионалния стрес, като комплексно са идентифицирани факторите на средата и на личността, оказващи влияние върху появата, преживяването и последиците от него в училище. Използваният подход несъмнено обогатява теоретичния модел на изследването и завишава емпиричния му потенциал. Считаю също, че презентацията на аспекта, свързан с копинг стратегиите, демонстрира отлично познаване на материята и академично умение за аналитична работа от страна на докторанта.

Намираю основание да отличаю като най-силна страна на този дисертационен труд – с безспорна практико-приложна стойност втората част, където са представени резултатите от извършеното за пръв път в Гърция емпирично изследване на източниците на стрес, нивото на възприет стрес и бърнаут, управлението на симптомите и копинг стратегиите на стреса във взаимовръзка с личностните и демографските характеристики, мотивацията и удовлетвореността на 153 учители от различни училища в Гърция.

Емпиричният дизайн е адекватно изграден и правилно описан. Общата хипотеза е конкретизирана в 4 подхипотези, като последната предполага осъществяване на анализ на мотивацията /вътрешна и външна/, удовлетвореността, симптомите на физическо и психическо изтощение и демографските характеристики на изследваните учители. Този факт завишава както сложността на работата, така и приложния потенциал на получените резултати.

Избраният методически инструментариум включва няколко теста за диагностика на изследваните величини. Оценявам изследователските методи за адекватно подбрани съобразно хипотезите и достатъчно надеждни за проверката им.

Извършеният количествен, качествен и статистически анализ на резултатите е комплексно представен и визуализиран посредством впечатляващия брой от 20 фигури и 24 таблици. Формулираните изводи и направените препоръки са конкретни и релевантни на осъщественото проучване.

Дисертационният труд завършва с кратко по форма, но съществено по съдържание заключение. То още веднъж убеждава, че предложеният изследователски модел може да бъде приложен към всяко училище за подобряване на психичното благополучие на учителите и оптимизиране на функционирането им.

По отношение на изискванията за цитиране и коректно позоваване на автори намирам, че разработката покрива критериите и отговаря на стандартите. **Авторефератът** в параметрите на 59 страници синтезирано и точно представя структурата и основните смислови акценти на дисертацията, с по-задълбочен фокус на вниманието върху целта, задачите и хипотезите на емпиричното изследване, неговия предмет и обект, организация и методически инструментариум, анализа на резултатите и съответните изводни тези и препоръки. Включена е и самооценката на докторанта относно приносните моменти на разработката, която приемам.

Научни приноси

Въпреки че в хода на анализа в досегашното ми изложение открих редица приносни моменти в различни аспекти на труда, в синтезиран вид тук ще посоча следното:

1. Компетентно са идентифицирани социалнопсихологичните детерминанти на професионалния стрес в училищата в Гърция като е оформен адекватен профил на специфичните стресори за съответната педагогическа среда.
2. Ерудирано е уловена и представена динамиката във функционирането на мотивацията и удовлетвореността от работата,

- положени в контекста на социалнопсихологичните фактори, отключващи състояния на стрес сред учителите.
3. Правилно е отличена съществената роля на ръководството и организацията на учебния процес и неговите компетенции в ракурса на предпоставянето и превенцията на професионалния стрес в конкретиката на училищната среда и особеностите на хората в нея.
 4. Комплексно е изработена научна концептуализация на източниците за поява на професионален стрес, която – базирана на груповия изследователски подход – адекватно разкрива личностните и организационните фактори със значение за преодоляването му.
 5. Емпиричната част на дисертационния труд оценявам като аспект с несъмнен принос към изследователската методология на психологичната теория и педагогическа практика – като се вземе предвид фактът, че за пръв път в Гърция се прилага комплексен научен инструментариум за изследване на професионалния стрес, мотивацията и удовлетвореността в образователната сфера.

Публикации и участия в научни форуми

От приложения към документацията Списък на публикациите, общо 3 на брой, включени в специализирани издания – е видно, че съдържанието им е в непосредствена връзка с ключовите понятия по темата на дисертацията и отговаря на наукометричните изисквания. Пълното библиографско описание, както и копията на текстовете са приложени, съобразно законовите процедурни стандарти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на констатациите ми, произтекли от прочита на дисертационния труд **„Взаимодействие между бърнаут синдрома, мотивацията и удовлетвореността от работата при учители от Гърция“**, написан от Теодора Роиду, заявявам положителен вот за присъждане на научната и образователна степен „доктор” в Професионално направление 3.2. Психология /Педагогическа и възрастова психология/.

30.04.2024

Изготвил становището:

В. Гърново

/проф. д-р Велислава Чавдарова/

OPINION

by Prof. Dr. Velislava Chavdarova
member of the Scientific Defense Jury
of Theodora Christos Roidou
on a dissertation on:

“Relation between burnout syndrome, motivation and job satisfaction with teachers from Greece”

For acquiring of educational and scientific degree “Doctor” Area of high education: 3. Social, Economic and Legal Sciences, Professional field: 3.2 Psychology, Field: “Educational and Age Psychology”

Research supervisor: Assoc. Prof. Rusanka Mancheva, PhD

Data for the dissertation and doctoral studies

The indicated biographical facts related to education and qualifications testify to a step-by-step realization with upgrading, diversifying and deepening the professional competences of the candidate.

Teodora has successfully verified her pedagogical experience as a teacher and numerous trainings and specializations in a useful scientific product with undoubted practical merits.

Teodora Roidou is studying in a doctoral program in the Professional field of Psychology, majoring in Pedagogical and Age Psychology. All the activities set for implementation in the Curriculum are excellently and promptly implemented. No omissions or deviations are found.

Dissertation and abstract data

The submitted dissertation has a content volume of 166 pages and a total volume of 195 pages. They are conceptualized in an introduction, three main chapters structured into sub-chapters, conclusion, references, discussion,

conclusions and appendices. The submitted documentation also includes a list of publications on the subject, a self-assessment of the candidate for the scientific contributions of the work, as well as a set of several Appendices, illustrating the methodological tools that ensured the conduct of the empirical research.

The bibliographic reference indicates the use of 275 specialized sources in English, as well as two Internet resources. I consider the theoretical base of the development to be sufficiently informative, up-to-date and academically appropriate, in accordance with the objectives of the work.

It can be seen that Theodora Roidou's research efforts are focused on the phenomena of stress, motivation and satisfaction, the concreteness of which is aimed at their specific manifestation in educational institutions in Greece. Undoubtedly, the phenomenon, increasingly called the "silent killer", is one of the most painful topics of our time, especially ominous in the current social situation of existential and educational crisis.

The introductory text consistently and neatly guides the essential aspects of the research design. The topicality of the topic is meaningfully argued through the thesis of the immanent presence of stress in the rhythm of the individual and professional life of teachers in the dynamic and increasingly unpredictable 21st century. The author's personal motivation for developing exactly this problem is also sincerely shared, from which we understand that it is a question of a teacher's view, that is, of a practicing pedagogical specialist. I consider this circumstance as an extremely favorable factor that predetermined the realistic contribution character of the entire dissertation work.

The leading thesis of the dissertation work is clearly formulated and oriented towards the search for the relationship between teachers' motivation and their satisfaction with the work they do. In the context of this, it is sought to find out how these variables are associated with the mental and physical exhaustion of the teacher, with the effects of empathy and communication with students and management as a prerequisite for the development of burnout syndrome.

The goal and tasks are specified and precisely formulated.

The theoretical part of the exposition is conceptualized in three problematic circles. In the first, an in-depth interpretation of the key dimension

"professional stress" is presented, and the concept of "stress" itself is expanded in the variety of its specific definitions. The analysis of biological and psychological models of stress is based on established authors in medical, economic and psychological science. The possible manifestations of the types of professional stress, as well as the stages in the development of the burnout syndrome experienced by teachers in Greece - are clearly and fully described. The other two topics in the further theoretical exposition are related to clarifying the motivation for teaching work and job satisfaction.

In the focus of attention, the group approach is reasonably placed, on the basis of which the conceptual framework of the sources of occupational stress was built, and the factors of the environment and the person influencing the occurrence, experience and consequences of it at school were comprehensively identified. The used approach undoubtedly enriches the theoretical model of the study and increases its empirical potential. I also believe that the presentation of the aspect related to coping strategies demonstrates excellent subject knowledge and academic skill for analytical work on the part of the PhD student.

I find reason to single out as the strongest side of this dissertation work - with an indisputable practical-applied value, the second part, where they are put the results of the empirical research carried out for the first time in Greece on the sources of stress, the level of perceived stress and burnout, the management of symptoms and coping strategies of stress in relation to the personal and demographic characteristics, motivation and satisfaction of 153 teachers from different schools in Greece .

The empirical design was adequately constructed and properly described. The general hypothesis is concretized in 4 sub-hypotheses, the last of which implies an analysis of the motivation /internal and external/, satisfaction, symptoms of physical and mental exhaustion and the demographic characteristics of the investigated teachers. This fact increases both the complexity of the work and the application potential of the obtained results.

The selected methodological toolkit includes several tests for the diagnosis of the studied quantities. I evaluate the research methods as adequately selected according to the hypotheses and sufficiently reliable for their verification.

The quantitative, qualitative and statistical analysis of the results is comprehensively presented and visualized by means of an impressive number of

20 figures and 24 tables. The conclusions formulated and the recommendations made are specific and relevant to the conducted research.

The dissertation ends with a conclusion that is short in form but substantial in content. It once again convinces that the proposed research model can be applied to any school to improve the mental well-being of teachers and optimize their functioning.

Regarding the requirements for citation and correct reference to authors, I find that the development meets the criteria and meets the standards. The abstract within the parameters of 59 pages synthesizes and accurately presents the structure and main semantic highlights of the dissertation, with a deeper focus of attention on the purpose, tasks and hypotheses of the empirical research, its subject and object, organization and methodological tools, the analysis of the results and the relevant conclusions and recommendations. Also included is the PhD student's self-assessment of the contributing moments of the development I accept.

Scientific contributions

Although in the course of the analysis in my presentation so far I have highlighted a number of contributing moments in various aspects of the work, in a synthesized form here I will indicate the following:

1. The socio-psychological determinants of occupational stress in schools in Greece have been competently identified, and an adequate profile of the specific stressors for the relevant pedagogical environment has been formed.

2. The dynamics in the functioning of motivation and job satisfaction are eruditely captured and presented, placed in the context of socio-psychological factors that trigger states of stress among teachers.

3. The essential role of the leadership and the organization of the learning process and its competencies in the perspective of the establishment and prevention of professional stress in the specifics of the school environment and the characteristics of the people in it has been correctly highlighted.

4. A scientific conceptualization of the sources of the occurrence of occupational stress was developed in a complex manner, which - based on the group research approach - adequately reveals the personal and organizational factors important for overcoming it.

5. I appreciate the empirical part of the dissertation work as an aspect with an undoubted contribution to the research methodology of psychological theory and pedagogical practice - taking into account the fact that for the first time in Greece a complex scientific toolkit is applied for the study of professional stress, motivation and satisfaction in the educational sphere.

Publications and participation in scientific forums

From the appendices to the documentation, a list of publications, 3 in total, included in specialized publications - it is clear that their content is directly related to the key concepts on the subject of the dissertation and meets the scientometric requirements. The complete bibliographic description, as well as the copies of the texts, are attached, in accordance with legal procedural standards.

CONCLUSION:

Based on my findings from the reading of the dissertation " **Relation between burnout syndrome, motivation and job satisfaction with teachers from Greece**", written by Theodora Roidou, I declare a positive vote for awarding the scientific and educational degree "Doctor" in Professional field 3.2. Psychology /Pedagogical and age psychology/.

30.04. 2024

.....

Prof. Phd. Velislava Chavdarova